

ФАКУЛТЕТ БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Број:

Датум:

Београд, Господара Вучића бр. 50

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ,
УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности бр. 358/7 од 10.05.2016. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата **мр Дарка Марковића**, под насловом „**Безбедносни изазови, ризици и претње илегалних миграција**“ у саставу:

1. др Радомир Милашиновић, редовни професор
2. др Зоран Кековић, редовни професор
3. др Драган Симић, редовни професор

Комисија је проучила достављени рукопис докторске дисертације и Наставно-научном већу подноси следећи

**РЕФЕРАТ
О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ**

1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ И ДИСЕРТАЦИЈИ

Дарко Марковић је рођен 30.01.1964. године у Оџацима. Основну и средњу школу је завршио у Београду, где је и дипломирао на Војној академији КоВ, 1988. године са средњом оценом студија 9,19. Одбранио је магистарску тезу на Правном факултету за правосуђе и привреду Универзитета Привредна академија у Новом Саду,

на тему: „Кривична одговорност пред Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију“.

Запослен је у Министарству унутрашњих послова - Управи граничне полиције, у Регионалном центру граничне полиције према Републици Хрватској, на радном месту криминалистичко-обавештајни послови. У овом Министарству се налази од 1993. године, од када је обављао различите руководеће и извршилачке полицијске послове, а на садашњем радном месту се налази од 2007. године. Илегалне миграције, које су предмет истраживања ове дисертације, главни су садржај у службеној делатности кандидата, с обзиром да се у последњих 11 година бави праћењем ове друштвене појаве у циљу њеног спречавања, односно правовременог откривања и предузимања одговарајућих законских мера. У последњих неколико година интензивно се бави проценом угрожености државне границе према Републици Хрватској од прекограничног криминала, илегалних миграција и трговине људима, те израдом анализе ризика, за шта је завршио неколико специјалистичких курсева.

Кандидат је објавио више научних и стручних радова, те учествовао на неколико међународних научних конференција:

- Научне монографије
 - "Командна одговорност", Задужбина Андрејевић, Београд, 2013.
 - "Заједнички злочиначки подухват - Joint Criminal Enterprise", двојезично издање - српски/енглески, Задужбина Андрејевић, Београд, 2013.
- Научни чланци
 - "Потенцијални изазови и ризици ирегуларних миграција по Европу". Коауторство са Даријом Марковић у: *Четрдесет година од потписивања хелсиншког завршног акта = 40 years since the signing of the Helsinki final act: међународни тематски зборник*. Уреднице Мина Зиројевић и Весна Ћорић, 285-306. Београд: Институт за упоредно право и Intermex, 2015.
 - "Hague justice through prism of new forms of responsibility", *The Review of International Affairs*, Vol. LXIII, No. 1148, October 2012, pp. 38-51
 - "Кривичноправна заштита рањеника, болесника и ратних заробљеника у Кривичном закону Републике Србије, Међународна политика бр. 1152, октобар-децембар 2013.
- Реферати на научним скуповима

- "Специфичности миграција са којима се суочава Европа на почетку 21. века" - Међународна научна конференција "Социјално-економски, правно-политички и безбедносни аспекти миграција", Београд, 5-6. децембар 2015. године
- "Генератори нетолеранције - теизам, атеизам и антитеизам". Коауторство са Даријом Марковић - Међународна научна конференција "Религија, политика, право", Будва, 2-3. октобра 2015.
- "Одговорност за јавно изговорену реч у националном и међународном кривичном праву" - IV Међународна научна конференција "Мултикултуризам и савремено друштво" - правни панел, USEE, Нови Сад, 1. марта 2013. (4th International Conference: Multiculturalism and contemporary international criminal law), Зборник радова, стр. 123-138.
- Остали стручни и научни радови
- Скрипта за Средњу војну школу: "Морална снага одбране", ШЦОМЈ "Петар Драпшин", Бања Лука, 1991.

Говори и пише на енглеском језику, а служи се и италијанским и француским.

1.1. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ДИСЕРТАЦИЈИ

Докторска дисертација мр Дарка Марковића под насловом „Безбедносни изазови, ризици и претње илегалних миграција“ написана је на 348 страна штампаног текста, при чему се 321 страна односи на основни текст са пет мапа, пет табела и 11 графикона, а осталих 27 страна чине попис коришћене литературе, биографија кандидата и изјаве, а садржи следеће целине: Резиме (на српском и енглеском језику); Увод; Методолошки оквир истраживања (проблем истраживања; предмет истраживања - прелиминарно одређење предмета истраживања, теоријско одређење предмета истраживања, операционално одређење предмета истраживања, просторно, временско, и дисциплинарно одређење предмета истраживања; циљеве истраживања који су реализовани кроз научне и друштвене циљеве истраживања, хипотетички оквир истраживања који обухвата општу хипотезу, прву посебну, другу посебну, трећу и четврту посебну хипотезу - са појединачним хипотезама у оквиру сваке од њих; варијабле; методе истраживања; те научну и друштвену оправданост истраживања); Појмовно-теоријско одређење безбедносних изазова, ризика и претњи; Заштита државне границе; Слобода кретања и масовне миграције; Безбедносне импликације

илегалних миграција; Управљање миграцијама, и Закључак. У приложеном списку коришћене литературе, на крају рада, садржано је 113 библиографских јединица као примарне литературе, уз 99 различитих правних извора - законских аката, стратегија, споразума, конвенција, резолуција и слично, као и 22 штампана и интернет речника, енциклопедије и лексиконе, те 25 других интернет извора, укључујући и новинске чланке, као секундарне изворе.

Приликом израде докторске дисертације кандидат је користио референтну домаћу и инострану научну и стручну литературу у штампаном и електронском формату. Текст дисертације је поткрепљен и са 506 фуснота.

На крају рада приложене су изјаве о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторске дисертације, као и изјава о коришћењу.

2. ПРЕДМЕТ И ЦИЉ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У одређењу предмета истраживања, кандидат је тежиште и предмет целокупног истраживања усмерио на угрожавање референтних објеката безбедности илегалним миграцијама, препознавање најзначајнијих безбедносних ризика и претњи и усклађивању мера на њиховом отклањању са обавезом поштовања људских права - тежишно на примерима Републике Србије и Европске уније.

Целокупни проблем истраживања кандидат је дефинисао кроз утврђивање различитих питања која су указала на озбиљност и сложеност безбедносних импликација илегалних миграција као посебног друштвеног феномена, те је ова појава сагледана и дефинисана кроз нивое истраживања - прелиминарно, теоријско, операционално, просторно, временско и дисциплинарно одређење предмета истраживања.

Прелиминарним одређењем предмета истраживања кандидат је тежиште рада усмерио на безбедносне импликације илегалних миграција по главне референтне објекте безбедности Републике Србије и Европске уније.

Кроз теоријско одређење предмета истраживања, кандидат је спровео темељну, на савременој литератури засновану анализу теоријског приступа истраживањима питања миграција становништва, посебно илегалних миграција као глобалног безбедносног проблема савременог доба, као и питања безбедности, посебно безбедносних изазова, ризика и претњи. У циљу прецизнијег одређења предмета истраживања кандидат је извршио дефинисање најзначајнијих основних појмова из

самог истраживања, као што су азил, безбедност, глобализација, гранична контрола, гранична линија, државна граница, изазови, избеглица, илегалне (ирегуларне) миграције, интегрисано управљање границом, људска, национална и глобална безбедност, миграције, нелегалан прелазак државне границе, обезбеђење државне границе, организовани криминал, подстицајни фактори миграција, претње, реадмисија, ризици, теоризам, и трговина људским бићима. Истраживање је темељио како на домаћим, тако и на гледиштима и сазнањима страних аутора, користећи потврђена теоријска и практична сазнања, стављајући их у однос поређења ради потврђивања или оспоравања, како би се узели у обзир различити углови посматрања, чиме је увећан значај овог истраживања.

Кандидат је операционално одређење предмета рада представио кроз структуру рада, која је реализована кроз пет сегмената (поглавља), која су подразумевала дефинисање чинилаца угрожавања безбедности, државне границе и система њене заштите, анализу односа достигнутог нивоа поштовања слободе кретања са феноменом масовних миграција, а посебно њихових узрочника, безбедносних импликација које производе илегалне миграције, те начина управљања миграцијама, како у Европској унији, тако и у Републици Србији.

Дефинишући просторно и временско одређење предмета истраживања, кандидат се фокусирао на простор Републике Србије и региона Западног Балкана, обухватајући државе порекла ирегуларних миграната, транзитне правце њиховог кретања, те простор Европске уније, као њиховог крајњег одредишта. У складу са просторним одређењем, кандидат је истраживање усмерио на текући миленијум, укључујући и последње декаде претходног миленијума у фазама истраживања којима је обухваћен систем заштите Шенгенског простора. У циљу сагледавања даљег развоја феномена илегалних миграција, кандидат је покушао да истражи и њихове импликације на безбедност Републике Србије и Европске уније у будућности.

У циљу превазилажења научне ускогрудости, кандидат је кроз дисциплинарно одређење истраживања усвојио интердисциплинарни приступ истраживања, имајући у виду да се предметом овог истраживања баве различите научне дисциплине у оквиру друштвено-хуманистичких наука, као што су безбедносне, политичке науке и социолошке науке, право, полицијске и криминалистичке науке, економске науке, демографија, историја, итд.

Кандидат је реализовао научни циљ истраживања кроз научно сазнање до којег је дошао помоћу научне дескрипције и научне класификације са елементима научног објашњења, и то:

а) кроз анализу узрока који су довели до омасовљења миграција, како оних који принуђавају локално становништво на напуштање својих домова, тако и оних који привлаче потенцијалне ирегуларне мигранте да се упуте ка простору Европске уније;

б) кроз сагледавање и анализу безбедносних импликација илегалних миграција на просторе Републике Србије и Европске уније;

в) кроз анализу успостављеног система управљања миграцијама и заштитом државне границе, а сходно томе и проценом могућности остваривања контроле над овим безбедносним проблемом у Републици Србији, у складу са захтевима међународне заједнице, посебно Европске уније.

Научном дескрипцијом кандидат је изложио изворе усложњавања проблема илегалних миграција са простора Блиског истока ка простору Европске уније, а преко територије Републике Србије, уз сагледавање могућих последица овог феномена на различите аспекте безбедности Републике Србије, али и Европске уније и шире међународне заједнице. Применом научне класификације, кандидат је прецизно класификовао овај друштвени феномен, како кроз референте објекте безбедности који су угрожени илегалним миграцијама, тако и сортирањем најозбиљнијих облика угрожавања безбедности. На нивоу анализе, кандидат је покушао да одговори на питања узрока нарастања проблема илегалних миграција и повезаности са организованим криминалом и тероризмом, са предвиђањем могућег кретања у будућности уколико се не предузму одговарајуће мере од стране субјеката заштите.

Друштвени (практични) циљ кандидат је својом дисертацијом остварио давањем доприноса бољем разумевању феномена илегалних миграција, посебно са становишта људске безбедности, који се често занемарује приликом израда безбедносних процена, и на тај начин допринео унапређењу система управљања миграцијама, посебно у делу израде анализе ризика.

3. ХИПОТЕЗЕ ОД КОЛИХ СЕ ПОШЛО У ИСТРАЖИВАЊУ

У свом истраживању кандидат је поставио једну општу и четири посебне хипотезе, те уз сваку посебну хипотезу по неколико појединачних хипотеза са

индикаторима.

Приликом дефинисања проблема истраживања кандидат је навео да су миграције данас достигле огроман обим, због чега представља велики изазов за међународну заједницу да збрине стотине хиљада угрожених миграната, при чему се она истовремено суочава са бројним безбедносним ризицима и претњама на мигрантској траси, чији један део чини и територија Републике Србије. Кандидат наводи да су актуелне масовне миграције последица процеса глобализације, да је њихова главна карактеристика да су присилне, подстакнуте оружаним сукобима и недемократским условима живота у државама порекла, али да самим напуштањем ратом угроженог подручја не отклањају безбедносни проблеми миграната, већ се на путу до крајњег одредишта, укључујући транзитни правац преко Републике Србије, они суочавају и са другим опасностима.

Стога, општа хипотеза гласи: „Илегалне миграције имају шири безбедносни контекст од самог нарушавања безбедности државне границе, а због укрштања са најозбиљнијим видовима организованог криминала и међународним тероризмом представљају озбиљан безбедносни ризик како за Европску унију као простор крајње дестинације, тако и за Србију као један од главних транзитних праваца ирегуларних миграната ка простору Европске уније“.

У првој посебној хипотези, кандидат је сагледао политичку нестабилност и околности непоштовања основних људских права у неким државама Азије и Африке, о чему постоје и извештаји међународних организација, укључујући и органе Уједињених нација, и она гласи: „велики број кризних жаришта на подручјима оружаних сукоба у Азији и Африци, чије ширење угрожава светски мир, као и недемократичност режима неких држава са тог подручја делују подстицајно на појаву масовних миграција у свету“.

Друга посебна хипотеза се односила на економске утицаје на појаву миграција, како услед светске економске кризе, тако и због специфичности развоја неких региона и глади као проблема светских размера, те она гласи: „неравномерна економска развијеност и сиромаштво имају негативан утицај на безбедност становништва економски неразвијених подручја, подстицајући потребу за настањивањем на економски развијенијем простору.“

Сагледавањем односа економских снага Европске уније и других региона у свету, као и високих стандарда поштовања људских права на простору ЕУ,

подразумевајући и бројне погодности за тражиоце азиле, кандидат је поставио трећу посебну хипотезу, која гласи: „због економске развијености, као и развијеног система поштовања људских права својих становника, укључујући и погодности процеса решавања статуса тражилаца азила, државе Европске уније су у највећој мери крајње одредиште миграната са безбедносно угрожених подручја, а територија Републике Србије је један од главних транзитних праваца миграната ка државама Европске уније“.

Сагледавајући специфичности деловања организованог криминала, експанзију цихадистичке тзв. Исламске државе, а узимајући при том у обзир пружање праваца кретања ирегуларних миграната од држава порекла ка државама чланицама Европске уније, кандидат је поставио четврту посебну хипотезу: „егзистенцијална и правна угроженост миграната, те поклапање миграционих са каналима организованог криминала чини их рањивим на злоупотребу од стране организованих криминалних група, као и у сврхе међународног тероризма, свеукупно дајући илегалним миграцијама одлике високог степена безбедносних ризика и претњи по транзитне и државе крајњег одредишта.“

Комисија је сагласна да је кандидат научно потврдио све хипотезе од којих је пошао у свом истраживању.

Имајући у виду мултиметодски приступ који је кандидат примењивао, у раду су коришћени бројни, различити извори података из постојеће документације и архивске грађе, међу којима су: научни и стручни радови из области безбедности, права, политикологије, социологије, демографије, криминологије, криминалистике, и других наука које се баве питањима безбедности, поштовања људских права, миграције, заштите државне границе и израде анализе ризика; разни извештаји и зборници са тематских конференција; доступни институционални извори (редовни и периодични извештаји, статистички извештаји, процене, документа из архива Министарства унутрашњих послова); извештаји комисија и међународних тела, попут ОУН, ОЕБС, ЈОМ, Фронтекс и других релевантних институција које се баве питањима миграција и безбедности, укључујући и питања организованог криминала и тероризма; међународна документа, конвенције, декларације, уговори и други правни акти, који се директно или индиректно тичу ових питања; енциклопедије, лексикони и речници. Поред наведених извора података, кандидат је користио и материјале који су обухватили ширу категорију извора, као што су: штампани и електронски медији, као и

други извори доступни на интернету.

Начин истраживања и избор метода условљени су дефинисаним проблемом истраживања, теоријским и операционализованим предметом истраживања, као и постављеним циљевима и хипотезама истраживања, те је у овом истраживању примењен и низ општих и посебних научних метода. У циљу постизања што већег степена поузданости, систематичности и сврсисходности, кандидат је у свом истраживању обухватио и комплементарно користио бројне научно-истраживачке методе које су омогућиле верификацију добијених резултата, а међу којима су: метода прикупљања података, метода испитивања (техника стандардизованог интервјуа), метода анализе садржаја, компаративна метода, статистичка метода итд. Методолошку основу овог рада чинило је теоријско истраживање засновано на анализи садржаја научне и стручне литературе – домаће и стране, као и постојећих материјала из ове области. Анализа правних докумената је извршена применом нормативно-догматске и компаративно-правне методе. Методом секундарне анализе и статистичке методе је извршена квантитативна анализа података. С обзиром на разноликост извора података, кандидат је применио принцип триангулације у свим фазама истраживања - током прикупљања података, анализе њиховог садржаја, као и доношења закључака у циљу потврђивања постављене хипотезе истраживања.

4. КРАТАК ОПИС САДРЖАЈА ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација садржи теоријски и истраживачки део. У оквиру дисертације налази се методолошки оквир истраживања представљен у првом поглављу, и пет поглавља који су представљени следећим насловима: II – Појмовно-теоријско одређење безбедносних изазова, ризика и претњи; III – Заштита државне границе; IV – Слобода кретања и масовне миграције; V - Безбедносне импликације илегалних миграција; и VI - Управљање миграцијама.

Кандидат је „Методолошки оквир истраживања“ представио кроз седам поглавља у оквиру којих се налазе следеће целине: Проблем истраживања; Предмет истраживања (прелиминарно, теоријско, операционално, просторно и временско, као и дисциплинарно одређење предмета истраживања); Циљеви истраживања (научни и друштвени); Хипотетички оквир истраживања (општа хипотеза и прва, друга, трећа и четврта посебна хипотеза, те појединачне хипотезе и индикатори у оквиру сваке

посебне хипотезе); Варијабле (зависна и независна); Методе истраживања; и Научна и друштвена оправданост истраживања.

У другом поглављу дисертације „Појмовно-теоријско одређење безбедносних изазова, ризика и претњи“, кандидат је кроз дефинисање кључних појмова, важних за схватање синтагме безбедносни изазови, ризици и претње, разлагањем на њене садржајне елементе, издвојио безбедносне изазове као посебну категорију, независну од од уобичајеног градирања нивоа опасности по референтне објекте. Овим приступом је исказана истраживачка оригиналност и храброст да се уз уважавање изграђених научних ауторитета изрази сопствени став, који је другачији, па и супротан постојећем научном опусу. Тиме је кандидат уједно показао да разуме суштину проблема, што је био предуслов за даље развијање процеса истраживања у циљу потврђивања постављених хипотеза. Друго поглавље је представљено кроз три целине које су имале и своја потпоглавља: Појам и врсте безбедности; Референтни објекти безбедности у 21. веку (Глобална безбедност, Регионална безбедност, Национална безбедност, Људска безбедност); Градирање чинилаца угрожавања безбедности (Безбедносни изазови, Безбедносни ризици, Безбедносне претње).

У трећем поглављу дисертације под насловом „Заштита државне границе“, кандидат је сагледао начин утврђивања и форме пружања државних граница, као и утицај географског положаја и величине територије на међународно-правни положај држава, посебно истакавши постор захваћен актуелним масовним миграцијама, укључујући и Балкан. У другом делу овог поглавља кандидат је изложио који су то чиниоци угрожавања безбедности државне границе, како се организује и функционише систем заштите државне границе, а у завршеном делу поглавља на којим основама се заснива систем управљања спољним границама Европске уније. Треће поглавље чине три потпоглавља разрађена кроз засебне целине: Појам и врсте државних граница (Територија државе, Гранична линија и гранични појас, Величина територије и географски положај); Контрола и надзор преласка државне границе (Чиниоци угрожавања безбедности државне границе, Улога и функције елемената граничне безбедности као подсистема безбедности - Државни органи у подсистему државне безбедности и Јавне службе и недржавни субјекти у подсистему граничне безбедности, Гранична контрола и обезбеђење државне границе - Гранична контрола, Обезбеђење државне границе и Повреде државне границе и гранични инциденти, и Интегрисано управљање државном границом); Управљање спољним границама ЕУ (Заједничка и

спољна безбедносна политика, Шенгенски гранични кодекс, Паметне границе, и Шенгенски информациони систем - SIS).

Четврто поглавље дисертације, под насловом „Слобода кретања и масовне миграције“, чини пет потпоглавља са по две засебне целине у оквиру другог и петог потпоглавља: Забрана ограничења слободе кретања; Удаљење појединца из земље (Протеривање и екстрадиција, Избеглиштво и азил); Појам и историјски развој миграција; Типологија миграција; и Подстицајни фактори савремених миграција (Потисни /push/ фактори, Привлачећи /pull/ фактори). У овом поглављу је извршено повезивање независне и зависне варијабле, како би се касније избегле недоумице при сучељавању слободе кретања загарантоване међународним правом и принципа суверенитета и неповредивости државних граница, на којима се заснивају међународни односи. Веома важно питање за разумевање проблема истраживања је питање правних механизма удаљења странца, као и правних механизма заштите ирегуларних миграната од таквих мера (избеглиштво и азил). У другом делу овог поглавља, кандидат је након објашњења појма и историјског приказа развоја миграција изложио типологију миграција, као важан корак ка разумевању ирегуларних миграната у постојећој миграционој кризи, а затим и једно од најважнијих питања за решавање овог проблема - подстицајне факторе савремених миграција.

Пето поглавље дисертације под називом „Безбедносне импликације илегалних миграција“, кандидат је представио кроз три поглавља, од којих друго има и три засебне целине: Илегалне миграције и референтни објекти безбедности; Илегалне миграције као чиниоци угрожавања безбедности (Илегалне миграције и трговина људима, Илегалне миграције и тероризам, Илегалне миграције и јавна безбедност); Демографски и културолошки аспекти илегалних миграција. У првом делу овог поглавља, ослањајући се на претходно уочене и истакнуте подстицајне факторе савремених миграција, кандидат се бави истраживањем односа илегалних миграција и референтних објеката безбедности, при чему је правилно уочио постојање релација на свим нивоима безбедности, изводећи закључак да је интервенционистичка политика САД и неких држава Европске уније главни узрок миграција које су ескалирале током 2015. године. Ограничења која поставља Шенгенски простор су упослила организовани криминал, пре свега кријумчаре и трговце људима, што је главни проблем глобалне безбедности. Везу илегалних миграција са регионалном безбедношћу кандидат види управо у чињеници да су регионалне безбедносне

организације носиоци решавања проблема миграција, при чему се регион Западног Балкана нашао у улози тампон зоне између потреба миграната да прођу даље и захтева Европске уније да се они у томе спрече. Кандидат наводи да је држава и даље најчвршћа организација, самим тим и поседује најефикасније механизме заштите државне границе, што се показало и у мерама неких држава чланица Европске уније којима је активирано право да обнове надзор сопствених државних граница. Посебну пажњу кандидат посвећује хуманитарном аспекту миграција, довођењем илегалних миграција у везу са људском безбедношћу. Неразумевање тежине избегличког положаја кроз негативно јавно мњење кандидат назива „инверзна секуритизација“ и објашњава је као процес пројектовања жртве у очима локалног становништва као опасности, поготово ако жртва долази са подручја које се може повезати са међународним тероризмом. С друге стране, опасност од укључивања ирегуларних миграната у терористичке акте је реална, а графичким приказом учешћа држављана европских држава у оружаним сукобима у Сирији и Ираку кандидат истиче још један разлог за озбиљнији приступ овом безбедносном ризику, јер ће се велики број тих бораца једног дана вратити у своје матичне земље. То је и разлог за већи ангажман безбедносних служби Србије, јер осим што се преко њене територије развија миграциони ток према земљама Европске уније, регистрован је велики број бораца тзв. Исламске државе регрутованих у самој Србији, али и у државама у окружењу. Важност истицања утицаја илегалних миграција на јавну безбедност кандидат показује двојном природом овог односа, јер са једне стране ирегуларни мигранти су жртве противзаконитих аката према њима, а са друге стране и међу њима се налазе потенцијални извршиоци прекршаја и кривичних дела. Размишљања и закључци кандидата изложени у овом поглављу су логични, поткрепљени конкретним чињеницама, и веома значајни за потврђивање постављених хипотеза.

Кандидат је последње поглавље, под називом „Управљање миграцијама“, поделио на три дела, са засебним целинама у оквиру сваког: Управљање миграцијама на регионалном нивоу (Мере заштите UNHCR, Међународна организација за миграције - ИОМ, Међународни центар за развој миграционе политике - ICMPD, Миграциона политика Европске уније, Улога ОЕБС у решавању проблема миграција, Регионална иницијатива за миграције, азил и избеглице (MARRI); Управљање миграцијама на националном нивоу - на примеру Србије (Законодавни оквир, Институционални оквир, Споразуми о реадмисији); Улога полиције у супротстављању

илегалним миграцијама (Организација Управе граничне полиције, Начин вршења граничне контроле и обезбеђења државне границе, Модалитети илегалних прелазака државне границе, Значај анализе ризика за сузбијање илегалних прелазака државне границе). Посебно су значајна изложена размишљања кандидата о улози граничне полиције у систему управљања миграцијама, јер су поткована дугогодишњим личним искуством, посебно у области праћења ове појаве и израде анализе ризика. Завршни део поглавља, уједно и разраде докторске дисертације, значајно попуњава празнину у теорији анализе ризика органа унутрашњих послова, а посебно у области управљања миграцијама.

У закључним разматрањима, кандидат је дао синтетички преглед свог истраживања, које је довео у везу са постављеним циљевима истраживања, тако што је сублимирао кључне резултате истраживања, потврдио постављене хипотезе и научно и друштвено оправдао улогу своје дисертације. Такође је потврдио да је Република Србија суочена са изазовом управљања миграцијама на сопственој територији, као и са свим безбедносним ризицима и претњама које прате миграциони ток преко њене територије, што је с друге стране и велики изазов за њене безбедносне службе. Имајући у виду и бригу о безбедности самих миграната и поштовању људских права, неопходно је прилагођавање класичног управљања границом систему хуманитарног управљања границом, а у том циљу и израдом упутства за примену стандарда оперативних процедура.

Анализирајући садржај докторске дисертације, Комисија констатује да он реално одржава постављени проблем и предмет истраживања и да одговара постављеним циљевима и хипотезама истраживања.

5. ОСТВАРЕНИ РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат је истражио сложену и мултидисциплинарну појаву какве су илегалне миграције, које су данас централно безбедносно, правно и политичко питање са којим је суочена међународна заједница, посебно Европска унија, па и Република Србија. Кроз концептуални оквир структуре теме, дефинисао је предмет истраживања и то постављањем различитих питања на која је током истраживања дао научни одговор, што је указало на комплексност самог феномена илегалних миграција, па је стога читава појава сагледана и дефинисана кроз више нивоа истраживања, која су на

адекватан начин извршена.

Основни циљ дисертације је био да се систематизују и допуне научно-теоријска сазнања о илегалним миграцијама као потенцијалним чиниоцима угрожавања безбедности, посебно имајући у виду могуће укрштање са организованим криминалом и међународним тероризмом, те да се на тај начин да доприносе продубљивању, поузданости и примењивости научних сазнања о овом предмету истраживања у систему управљања миграцијама, а у оквиру њега посебно у систему интегрисаног управљања границом.

Планирано истраживање имало је научну и друштвену оправданост, јер је допринело и научној верификацији одређених појава и чинилаца који нису претходно обрађени или потврђени са наведеног аспекта, којим је замишљено ово истраживање и због тога је кандидат оправдао и одређени ниво друштвене оправданости који је приказао у сагледавању односа између поштовања хуманитарних норми које се односе на ирегуларне мигранте и нужности супротстављања свим облицима угрожавања националне безбедности.

Посматрано са научног становишта истакао је и посебни значај нових сазнања која се односе на предмет истраживања, а која су омогућила даље континуирано истраживање ове проблематике у националним оквирима, друштвено-безбедносним и политичким кретањима. Домети научног значаја истраживања овог проблема су се сходно постављеним истраживачким хипотезама огледали у домену верификације и систематизације већ постојећих узорних научних сазнања на предложеној тему, али и у валидној оригиналној научној дескрипцији са елементима сопственог научног објашњења на које је кандидат покушао да да своје мишљење.

Научна оправданост овог истраживања састојала се у доприносу верификовања научно недовољно познатих и проучених специфичних чињеница о безбедносним изазовима, ризицима и претњама илегалних миграција по главне референтне објекте безбедности, а у циљу изналажења решења којима би се успоставила хармонија између процеса отклањања безбедносних претњи и заштите основних људских права и слобода, уз сагледавање очекиване улоге различитих безбедносних субјеката. Докторска дисертација кандидата мр Дарка Марковића је актуелна и значајна по томе што ова врста проблематике националне и јавне безбедности у нашој истраживачкој и научној пракси није довољно обрађивана на овако свеобухватан начин, стављањем у однос референтних објеката безбедности из

угла врло актуелног проблема илегалних миграција, посебно утврђивањем на који начин, у ком сегменту и обиму се ова друштвена појава може посматрати као безбедносни изазов, ризик и претња. При том, кандидат је показао критички и оригиналан приступ дефинисању безбедносних изазова у односу на постојећи фонд различитих тумачења. Предлог начина израде и приказа анализе ризика је оригиналан, јер је то приказ модела који је кандидат устројио на основу сопствених претходно стечених знања како путем наменских семинара у организацији Фронтекса, тако и кроз вишегодишње ангажовање на тим пословима у Управи граничне полиције. Сазнања добијена овим истраживањем, између осталог, могу се уградити у наставне планове и програме образовних - школских установа, посебно у високошколским установама из области друштвених наука, у функцији свестранијег изучавања и обогаћивања научног фонда.

Предложена решења којима би се успоставио баланс између уочених безбедносних претњи и поштовања основних људских права и слобода су у функцији испуњења научне и друштвене оправданости овог научног истраживања. Резултати истраживања које је дао кандидат могу да помогну националним институцијама, које се професионално ангажују на регулисању ове проблематике, у унапређењу сопствене ангажованост, а посебно у правцу замене модела класичног управљања границом моделом хуманитарног управљања.

На основу изнетих констатација, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата мр Дарка Марковића представља значајан допринос научном сазнању у области наука безбедности.

6. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Увидом у завршену докторску дисертацију кандидата **мр Дарка Марковића** под називом **„Безбедносни изазови, ризици и претње илегалних миграција“**, Комисија констатује да је кандидат успешно обрадио постављену тему. Предмет и циљеви истраживања су адекватно постављени, теоријски и методолошки оквир рада су кохерентни и утемељени на релевантним научним достигнућима и савременој емпиријској пракси.

Дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидата, а рад је написан стручним језиком и адекватним стилем,

разумљивим за читаоце.

Стога, закључак Комисије је да је кандидат у апсолутној мери следио одобрену структуру на коју је сагласност дало Наставно-научно веће Факултета безбедности и Стручно веће Универзитета у Београду.

На основу изложеног, имајући у виду резултате спроведеног мултиметодског истраживања, научног и друштвеног доприноса докторске дисертације, Комисија даје позитивну оцену докторске дисертације и Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду

ПРЕДЛАЖЕ

да прихвати позитивну оцену докторске дисертације коју је израдио кандидат **мр Дарко Марковић**, под насловом „**Безбедносни изазови, ризици и претње илегалних миграција**“ и одобри јавну одбрану.

У Београду,

КОМИСИЈА:

1. др Радомир Милашиновић, редовни професор
2. др Зоран Кековић, редовни професор
3. др Драган Симић, редовни професор